

3 Kända ombyggnader, förändringar och underhållsarbeten

3.1 Källor och litteratur

ATA, Årsunda kyrka, Årsunda socken, Gästrikland
 Karlsson, Ann Mari: *Årsunda kyrka*, Katrineholm 1983
 Läns museet Gävleborg: Ärendearkivet
 Länsstyrelsen i Gävleborgs län: *Riksintressen i Sandvikens kommun*. Gävle 1996
 Olsson, Ulrika, *Årsunda kyrka. Antikvarisk kontroll vid utvändiga arbeten samt vid arbeten på tornet*. Slutredovisning – Läns museet Gävleborg. Gävle 2004
 Riksantikvarieämbetet: Bebyggelseregistret
 Riksantikvarieämbetet: Kulturmiljöbild
 Åberg, Jan Håkan, *Inventarium över svenska orglar*, Kinna 1991

3.2 Kronologisk förteckning

Årtal	Händelse	Källa
Slutet av 1200-talet	Koret uppförs enligt datering av Sven Dalén och Oscar Svensson vid restaureringen på 1960-talet.	Karlsson 1983
1300-tal	Långhuset uppförs enligt datering av Sven Dalén och Oscar Svensson vid restaureringen på 1960-talet.	Karlsson 1983
Efter 1450	Östra delen av kyrkan uppförs och korvalvet slås enligt datering av Sven Brandel vid restaureringen år 1924.	Karlsson 1983
1500-tal	Östra och nuvarande mittersta valvet slås enligt datering av Sven Dalén och Oscar Svensson vid restaureringen på 1960-talet. De två valven dekorerar med kalkmålningar.	Karlsson 1983
Ca 1510-15	Altarskåpet tillverkas i Antwerpen med målningar på flyglarna av Jan de Beer.	Karlsson 1983
1657	Uppgifter om en klockstapel norr om kyrkan.	Karlsson 1983
1678	Predikstolen tillverkas av predikstolsmakaren Mäster Olof Persson i Sala.	Karlsson 1983
1690	En avbildning av Ulf Christoferson visar att kyrkan har en travé, rakt avslutat kor i samma höjd som långhuset och ett vapenhus i söder.	Karlsson 1983
1714	Orgeln byggs för Ovansjö kyrka av orgelbyggaren Johan Niclas Cahman i Stockholm.	Karlsson 1983
1747	Orgelfasaden målas och förgylls av Jon Bring, Gävle.	Karlsson 1983
1768-74	Kyrkan byggs ut efter ritningar av byggmästare Daniel Hagman, Sundsvall. Långhuset förlängs med en travé i väster och valvet får samma utförande som intilliggande stjärnvalv av vadstenatyp. Det nyuppförda valvet vitkalkas och kalkmålningarna i de östra travéerna överkalkades. Västtornet uppförs i tre våningar med huv och lanternin och kröns av spira, klot och tupp. Nya fönster tas upp eller förstoras på syd- och nordsidan. Sakristian, vapenhuset och det intilliggande benhuset rivs. Klockstapeln rivs och klockorna placeras i det nyuppförda tornet. En ny sakristia byggs öster om koret. Kyrkan	Karlsson 1983, Kulturmiljöbild

	vitkalkas exteriört. Predikstolen repareras och orgelläktare, bänkinredning samt trappa i tornet nyttillverkas av snickare Anders Ström i Gävle. Bänkinredningen får en grå marmoreringsmålning.	
1772	Altarringen tillverkas av snickarmästare Anders Ström.	Karlsson 1983
1775	Predikstolen restaureras av snickaren Anders Ström i Gävle.	Karlsson 1983
1777	Kyrkogården utvidgas på södra sidan. Ett bårhus uppförs i sydöstra hörnet av kyrkogården. En stiglucka byggs vid bogårdsmurens södra sida.	Karlsson 1983,ATA, Kultur-miljöbild
1778	Predikstolen målas i ny färgsättning.	ATA
1789	Orgeln flyttas från Ovensjö till Årsunda kyrka och placeras på orgelläktaren.	Karlsson 1983, Åberg 1991
1800-tal	Altarringen ställs undan och byts ut mot en altarring med balusteranordning.	Karlsson 1983
1817	Kyrkogården utvidgas åt norr.	Karlsson 1983
1837	Orgelverket genomgår en omfattande ombyggnad av orgelbyggaren Lars Nicklas Nordqvist, Alfta.	Karlsson 1983
1872	Kyrkogården utvidgas och bogårdsmuren förlängs.	Karlsson 1983
Slutet av 1800-talet	Stigluckan på södra sidan rivs.	ATA
1924	Restaurering av kyrkan under ledning av arkitekt Sven Brandel och konservator Oscar Svensson. Exteriören putsas och vitkalkas. Fönstren målas ljusgrå invändigt och utvändigt i en blå-grå-grön färgton. De medeltida kalkmålningarna tas fram och konserveras. Altarskåpet och predikstolen restaureras. Den marmorerade originalfärgen på predikstolen, orgelläktaren och bänkdörrarna tas fram under ett vitt färglager. Bänkarnas sitsar och ryggstöd nyttillverkas och de gamla bänkdörrarna med mellanstycken återinsätts. Bänkmålningen rekonstrueras på alla delar utom två dörrar som bibehålls som original. Altarringen från 1800-talet tas bort och ersätts med den gamla altarringen från år 1772. En ny innerdörr sätts in i sydingången och till vapenhuset. Ett antal av de bakersta bänkarna tas bort då en vägg sätts upp i vapenhuset mot kyrksalen. Vapenhusets väggar och tak målas om. Norra korfönstret sätts igen inifrån men bibehålls i exteriören. Vid restaureringen upptäcks två gamla igenmurade fönster på södra fasaden och ett på östra sidan samt den f.d. ingången till sakristian på kyrkans norra vägg. Det gamla orgelverket plockas ner och ersätts av ett nytt medan orgelfasaden bevaras. Elektrisk belysning installeras. Värmesystemet byts ut från kaminer till elektrisk uppvärmning.	Karlsson 1983, Kultur-miljöbild, ATA
1956-60	Kyrkan restaureras under ledning av Sven Dalén. Putsen knackas bort och kyrkan putsas om. Treglasfönster installeras med bibehållande av de yttre blyinfattade rutorna. Valven värmeisolerar. Väggar och valv konserveras. De gamla träportarna byts till kopparklädda portar. Ett vindfång byggs mellan kyrkorummet och vapenhuset. Utrymme för klädavhängning byggs av brädväggar längst bak i kyrkorummet. En ny ingång från sakristian tas upp	Karlsson 1983, Kultur-miljöbild

	mot kyrkogårdens södra sida. Vatten och avlopp dras in. Tornhuven kläs med kopparplåt och torntuppen förgylls.	
1960	Kyrkogården utvidgas med ett kvarter norr om gamla kyrkogårdens gräns och inramas av en låg stenmur.	Karlsson 1983
Efter 1963	Redskapsboden flyttas till det nya kvarterets nordöstra hörn.	ATA
1973	Kyrkans spåntak byts ut mot koppartäckning.	Karlsson 1983
1978-80	Orgelverket från 1924 rivs och den gamla orgeln renoveras av A Magnussons Orgelbyggeri AB, Mölnlycke.	Karlsson 1983, Åberg 1991
1984	En kororgel byggs av Grönlunds Orgelbyggeri AB, Gamlestad med fasad efter ritningar av orgelkonsult Carl-Gustaf Lewenhaupt. Orgeln placeras på korets sydsida.	Åberg 1991
1997	Läktarunderbyggnaden från 1960-talet byggs om för installation av handikapp-wc. En bänkrad på vardera sidan mittgången tas bort och väggen byggs direkt mot sista bänkraden. Ändring av elanläggning i kyrkan sker samtidigt.	ATA, Läns- museets- ärende- arkiv
2004	Tornets stomme restaureras efter att ha uppvisat fuktskador. Byte av lanterninens stomme, takbrädor, fasad, regler och golv. Målning av lanterninens fasad med faluröd alkydoljefärg, tjärning av ljudluckorna och målning av fönstrens stormjärn med linoljefärg efter 1920-talets färgsättning. Restaurering av fönstren på norra sidan. Byte av rötskadade delar samt ommålning. Nyttillverkning av lanterninens fönsterbågar från 1960-talet. Plåtarbeten utförs på solbänkar och trösklar. Åtgärder vidtas för förbättring av ventilationen i tornet. Torntaket kläs med ny kopparplåt. Byte av stuprörens plastdelar till kopparinklädda plåtrör. Restaurering av urtavlor och omförgyllning av spira med tupp och kula sker. Mindre putslagningar utförs. Placering av ett skrudskåp på läktaren bredvid orgeln.	Olsson 2004, Läns- museets- ärende- arkiv